

livého národa, nemôže nik prísť a postaviť sa do jedného radu s ostatnými bojujúcimi národmi proti okupantom. My sme boli zodpovední za morálnu silu nášho národa. 500 rokov žil český národ z morálnej sily husitských vojen, akú hodnotu prinesieme v terajšej borbe? Bolo veľké úsilie postaviť Československo na čestné miesto a zachovať tak potomkom veľkú morálnu silu do budúcich dôb. Boj slovenského národa je veľkým činom. Je veľkým činom i pre Československo, pre štát a odvaha slovenských bojovníkov je veľkým prínosom i pre národ český. Keď pred mesiacom prišla do Moskvy zpráva o slovenskom povstaní, vládna delegácia v Moskve pozdravila veľký boj slovenského národa, ktorý znamená nové postavenie Slovákov v Republike a ktorý je veľkým činom pre oslobodenie. Bola vydaná proklamácia a podpísaná všetkými českými ľuďmi žijúcimi v Moskve, v ktorej sa vyzýva český národ, aby po boku Slovákov povstal do partizánskeho boja proti okupantom. Od prvého dňa povstania informovali sme sovietsku verejnosť, poukazovali sme na charakter slovenského boja a jednali o poskytnutie praktickej pomoci. Všetci mali sme jednotné želanie: prísť čím skôr k Vám na Slovensko. My sme došli prví a veľmi brzo prídu aj ďalší z Moskvy.

Pri poslednom rozhovore s ministrom Němcom jednali sme o jeho úkoloch, ktoré má na Slovensku. Pôvodný jeho úkol spočíval v tom, že delegácia zriadená podľa pôvodnej úmluvy medzi Československom a Sovietskym sväzom mala organizovať občiansku administratívu na území obsadenom Červenou armádou. Situácia sa však zmenila vypuknutím slovenského povstania a vytvorením Slovenskej národnej rady. Úkolom spomenutej delegácie je, aby prišla nie v starej funkcii, ale aby bola spolupracovníkom a predstaviteľom vlády a spolupracovala so Slovenskou národnou radou.

Zostáva nám posledná otázka perspektív: čo môžeme očakávať, aké budú vojenské udalosti na východe?

O vojenských udalostiach a plánoch veľa hovoriť nemôžem, lebo sám o nich nie som informovaný. Radšej uvediem faktá, ktoré boly nám celkom jasné: Sovietský sväz a Červená armáda veľmi vážne vzaly si za úkol pomôcť vojensky národnému odboju slovenskému. Útok na Slovensko priesmykmi Karpát pôvodne nebol v programe strategických plánov Sovietov. Keď však vypuklo slovenské povstanie a žiadalo sa o pomoc, plány boly pozmenené a krasnoarmejski už v prvých dňoch septembrových podnikli prvé pokusy prekročiť Karpaty. Prechod nebol však tak rýchly. Nemalo by smyslu diskutovať, aký termín nás delí odo dňa, kedy Červená armáda vstúpi na Slovensko. Musíme si byť vedomí toho: veľké skúšky našej pevnosti stoja ešte pred nami. Čím viacej sa bude Červená armáda približovať Slovensku, tým väčší bude životný záujem Nemcov zlikvidovať toto slobodné slovenské územie, tým väčšie úsilie bude nepriateľ vyvíjať. Naše víťazstvo je isté, o tom dnes nepochybujeme. Avšak cesta k tomuto víťazstvu je cestou veľkých skúšok. A toho musíme si byť stále dobre vedomí. Musíme preto všetci zmobilizovať všetky svoje prostriedky ľudské i materiálne; musíme urobiť všetko, aby sme v ťažkých skúškach, ktoré prídu, obstáli. Potom príde deň, kedy v oslobodenej Bystrici budeme môcť vidieť a privítať reprezentantov Červenej armády.

ASNR Bratislava. SNR 1944, príloha k zápisu zasadání 3. 10. 1944. Orig. — Téz Sborník Ústavu Slovenského národného povstania, roč. I, str. 102—109.

[75]

1944, 4. říjen. Banská Bystrica. — Článek „Pravdy“ o průběhu sjednocovacích schůzí místních organizací Komunistické strany Slovenska.¹

¹ Po sjezdu KSS [17. 9. 1944] probíhaly na celém povstaleckém území ve smyslu organizačních směrníc sjednocovacího sjezdu (viz dokument 61) členské schůze místních organizací KSS, na nichž se poprvé v rámci jedné organizace scházeli komunisté a sociální demokraté. Schůze projednávaly výsledky sjednocovacího sjezdu, povětšinou se jich zúčastnili zástupci ÚV KSS (viz Pravda, 28. 9. 1944, „Sjednocování ide do hlby“).

Sjednocovanie pokračuje.

Ustavujúce schôdzky Strany po celom oslobodenom území.

Sjednocovanie pracujúcich neskončilo sa na sjednocujúcom sjazde socialistických strán v Banskej Bystrici, ale pokračuje v jednotlivých okresoch a obciach. V minulých dňoch bol rad sjednocovacích schôdzok, na ktorých boli súčasne ustavené miestne organizácie KSS. Z miest a obcí, z ktorých nám oznámili sjednotenie, prinášame stručné zprávy o schôdzkach.

Horehronie.

Minulý týždeň bolo prevádzané sjednocovanie miestnych organizácií KSS v obciach okresu breznianskeho. Jednotné organizácie boli ustavené v týchto obciach: Beňuš, Bacúch, Závadka, Šumiac, Pohorelá, Heľpa, Polhora, Michalová, Čierny Balog, Polomka, Podbrezová atď.

Vo všetkých organizáciách členstvo poukazovalo na rozsiahle možnosti, ktoré zo sjednotenia vyplývajú a musia byť nami podchytené a využité. Súdruhovia jednomyseľne sa zasadzovali o podporu bojujúcich oddielov. Slúbili, že heslo „Smrť nemeckým okupantom!“ budú uskutočňovať až do víťazného skončenia protifašistického odboja.

Sučanci sa sjednotili!

V nedeľu 1. októbra konala sa ustavujúca schôdzka miestnej organizácie KSS v Sučanoch. Bolo na nej zvolené vedenie, ktoré pozostáva zo spoľahlivých a veci pracujúcich oddaných súdruhov. Bol prijatý rad usnesení, z ktorých niektoré uvádzame: Schôdzky miestnej organizácie budú pravidelne každú nedeľu predpoludním vo Zvolene, mimoriadne schôdzky budú ohlásené v „Pravde“. Na založení jednotnej odborovej organizácie robotníckej sa už pracuje. Vo všetkých podnikoch budú zvolané závodné schôdzky robotníctva. Roľníctvo v okrese bude riadne do práce zapojené a zorganizované!

Harmančania sa hlásia

Na ustavujúcej schôdzke v Harmanci zúčastnilo sa 90 súdruhov a súdružek. Bolo to dňa 1. októbra 1944 o 5. hodine popoludní. Ťažko zabudnúť to nadšenie, ktoré na tejto schôdzke vládlo a ktoré nás presvedčuje, že harmanecká organizácia bude organizáciou hrdých boľševických bojovníkov.

V Babinej

konala sa 1. októbra 1944 schôdzka občanov, na ktorej o súčasnej politickej situácii a o potrebe oslobodzovacieho boja referovalo viac rečníkov. Napriek tomu, že občania sa činne zúčastňujú na obranných prácach po celý deň, schôdzka bola početne navštívená a reči s oduševnením vypočuté.

Pravda, 4. 10. 1944, čís. 22.

Od začiatku října se pak postupně scházely sjednocovací okresní konference KSS. Po konferenci breznianské (1. 10., viz Pravda, 3. 10. 1944), již se zúčastnilo více jak 100 delegátů místních organizací a zástupců partyzánských oddílů, armády, odborových skupin a pod., sešli se 8. října delegáti okresu bansko-bystrického, revúckého a krupinského (viz Pravda 10. 10. 1944, články: „Predsavzatie Banskej Bystrice“ a „Roľnícke okresy nastupujú“). Téhož dne zasedalo 46 delegátů z 20 obcí na okresní konferenci ve Zvolenu. (Pravda, 13. 10. 1944, „Pevné odhodlanie vytrvať“) a postupně se připravovaly další okresy (viz např. Zvesti, 12. 10. 1944).

Současně organizovaly stranické organizace celou řadu veřejných schůzí, projevů, shromáždění a manifestací. Komunisté tu seznamovali pracující se situací na frontě, ukazovali, jak nutno bojovat na všech úsecích, propagovali zásady politiky strany, objasňovali, na jakých principech bude budována nová lidově demokratická republika. Organizování těchto schůzí a shromáždění bylo součástí velkého rozmachu masově-politické a organizační práce KSS a početná účast pracujících je svědectvím růstu její masové základny. KSS roste i početně: v řadě obcí zakládají se nové místní organizace, noví členové vstupují do strany.

Svědectvím masového vlivu KSS je např. následující úryvek z depeše, kterou odeslal v druhé polovině října 1944 B. Laušman J. Čaplovičovi do Londýna: „2. strana (KSS-pozn. ed.) má značnou příažlivost v masách, hlásí sa k nej tiež inteligencia, roľníci, dôstojníci a četníci. V armáde sa teší značným sympátiam, partizáni idú všetci s ňou. Včerajšia konferencia závodných výborov v Podbrezovej (cez 400 delegátov zo 76 závodov; Laušmanův údaj nepřesný — pozn. ed.) vyznela pre jednotné hnutie pod vedením strany. Netreba zdôrazňovať, že strana stojí v čele bojujúceho Slovenska“. (AÚD KSS Bratislava, č. p. 5155/53, radiogramy B. Bystrica—Londýn, zprávy od Marienky.)